

Naar school, ook gewoon omdat het moet ...

Regionaal Verzuimprotocol Achterhoek

Maart 2013

Regionaal Verzuimprotocol Achterhoek

ter voorkoming van voortijdig schoolverlaten

Bedoeld voor:

- Scholen voor Primair Onderwijs (PO), Speciaal Onderwijs (SO), Voortgezet (Speciaal) Onderwijs (V(S)O) en Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO)
- Leerplichtambtenaren en regionale kwalificatieplicht ambtenaren
- Medewerkers van het Regionale Meld- en Coördinatiepunt (RMC) / JOUW Unit (Regio Achterhoek)

Inhoud

1.	Vooraf	3
2.	Het belang van de aanpak van verzuim	5
3.	Wettelijk kader: Leerplicht, kwalificatieplicht en RMC	7
4.	Wat is schoolverzuim?	9
5.	Verzuimregistratie; wat zegt de wet?	10
6.	Melden aan de leerplichtambtenaar	11
7.	Regionale afspraken voor leerlingen van PO en VO	15
8.	Meldingen rondom Overstap VMBO - MBO (Intergrid)	17
9.	Regionale afspraken voor studenten van MBO (tot 23 jaar)	19
10.	Melden bij het RMC	21
11.	Hoe moet gemeld worden	22
12.	Ziekteverzuim; samenwerking GGD (PO & VO)	23
13.	Borging en implementatie	24

Bijlage: Verzuimkaart

I. Vooraf

Vanuit het Regionale Meld- en Coördinatiepunt voortijdig schoolverlaten (RMC) Achterhoek is samen met de afdelingen leerplicht van de gemeenten¹, het initiatief genomen om te komen tot een regionaal verzuimprotocol voor de RMC regio Achterhoek. Dit initiatief is door vertegenwoordigers uit het onderwijs gesteund. Het tot stand brengen van het 'Regionaal Verzuimprotocol Achterhoek' is één van de projecten, die bekostigd wordt uit de regionale programmagelden. Deze middelen heeft de overheid beschikbaar gesteld om voortijdig schoolverlaten (VSV) terug te dringen. De afgesloten convenanten hierover, vormen de basis voor het regionale programma.

In de zomer van 2012 is een werkgroep ingesteld met als doel te komen tot een regionaal verzuimprotocol. In de werkgroep nemen deel:

- Ab Kreunen (vertegenwoordiger primair onderwijs)²
- Ton Edelbroek (vertegenwoordiger voortgezet onderwijs Oost Achterhoek)
- Tineke Mast (vertegenwoordiger voortgezet onderwijs Doetinchem en omstreken)
- Jan Steverink (vertegenwoordiger AOC Oost)
- Herman Krikhaar (vertegenwoordiger Graafschapcollege)
- Monique Lenting (leerplicht gemeente Montferland)
- Annelies Engelberts (leerplicht gemeente Doetinchem)
- Mária van Oorschot (coördinator RMC regio Achterhoek)

Tijdens de bespreking op 3 oktober 2012 van het initiatief in het Directiebestuur van Profijt³ is geconstateerd, dat een dergelijk regionaal verzuimprotocol bijdraagt aan het meer uniform omgaan met verzuim. Dit zowel vanuit school als vanuit de afdelingen leerplicht. Dit is van belang, omdat leerlingen die regelmatig verzuimen, sneller uitvallen in het onderwijs. Het terugdringen en voorkomen van ongeoorloofd verzuim is daarom belangrijk. Heldere procedures en duidelijke afspraken over de te ondernemen stappen/acties door scholen en/of leerplicht dragen bij aan een adequate aanpak van verzuim.

In september 2012 heeft de werkgroep besloten om, met als voorbeeld het protocol uit een andere regio en de landelijk verzuimkaart van Ingrado, een eerste concept protocol RMC Regio Achterhoek te maken. Dit protocol beoogt een gezamenlijk kader te bieden voor behandeling van verzuim, het voorkomen van voortijdig schoolverlaten en het melden van voortijdig schoolverlaters. Het regionaal verzuimprotocol vormt het vertrekpunt voor bestaande of nieuwe protocollen van scholen en/of gemeenten. Deze protocollen moeten op het voorliggende regionale verzuimprotocol aansluiten.

In het protocol wordt niet alleen het wettelijk kader aangegeven; nadrukkelijk wordt ook ingegaan op het gezamenlijk aanpakken van beginnend verzuim en ziekteverzuim. Tevens worden handreikingen gedaan voor registratie. Er worden afspraken m.b.t. het melden van leerlingen bij leerplicht en RMC vastgelegd. Over borging en implementatie worden nog aanvullende afspraken gemaakt; een eerste aanzet is gegeven op blz. 24.

¹ De RMC regio Achterhoek omvat de gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doesburg, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk.

² Bij het verspreiden van het concept protocol zijn nadrukkelijk ook de samenwerkingsverbanden PO van Doetinchem e.o., Zutphen/Vorden, Berkelland, Lichtenvoorde en de Accentscholen betrokken.

³ Profijt is het samenwerkingsverband voor VO, VSO, Praktijkonderwijs, MBO en HBO in Oost Gelderland. Profijt is in 2000 opgericht om in gezamenlijk beleid voorwaarden te ontwikkelen die ertoe leiden dat meer onderwijsdeelnemers beroepsgekwalificeerd hun opleiding zullen afronden.

Als bijlage is de bijbehorende verzuimkaart toegevoegd, die schematisch weergeeft welke soorten verzuim er zijn en hoe hiermee moet worden omgegaan. Deze verzuimkaart is afgeleid van de landelijke verzuimkaart van Ingrado⁴. Het is daarmee een samenvatting van dit protocol en wordt verspreid onder alle medewerkers die met verzuim te maken hebben.

In de werkgroep hebben we vastgesteld dat zich een drietal grensproblemen voordoet, t.w.

- De problematiek voor kinderen⁵ die in Duitsland wonen. Hierbij is soms het Jugendamt (Jeugdzorg in Duitsland) betrokken. Dit zijn zaken die meer in Euregio verband moeten worden opgepakt. Er zal nader overleg gepleegd worden met Bureau Jeugdzorg hoe we hier aandacht aan kunnen geven.
- Het feit dat het Liemers College en Symbion in de gemeente Montferland deel uitmaken van een ander samenwerkingsverband voor voortgezet onderwijs. Samen met de gemeente Montferland gaan we het gesprek aan met deze scholen, die overigens (via het eigen samenwerkingsverband) over een goed verzuimprotocol beschikken.
- In Vorden (gemeente Bronckhorst) doet zich de situatie voor dat het primair onderwijs onder het samenwerkingsverband Zutphen e.o. valt. Voor het voortgezet onderwijs geldt dat vestiging 't Beeckland in Vorden van het Ulenhof College onder het Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Zutphen e.o. valt.

De tekst van dit protocol is (binnenkort) te vinden op de site www.rmc-achterhoek.nl en wordt daar up-to-date gehouden.

⁴ Ingrado is de landelijke vereniging en belangenbehartiger voor leerplicht en RMC.

⁵ In deze notitie wordt soms gesproken over kinderen (in relatie tot hun ouders), soms wordt de term leerlingen gebruikt (in relatie tot de school) en ook wordt de groep soms als jongeren benoemd als het om algemene beschrijvingen gaat. Voor alle duidelijkheid: met leerlingen worden ook studenten van de MBO scholen bedoeld.

2. Het belang van de aanpak van verzuim

Een goede verzuimaanpak en eenduidige afspraken binnen en tussen scholen en gemeenten zijn belangrijke randvoorwaarden om voortijdig schoolverlaten te voorkomen. Verzuim is vaak een voorbode van (voortijdig) schoolverlaten. Ook ouders moeten weten hoe de school handelt als hun kind niet in de klas zit. Daarnaast moeten zij beseffen dat schoolverzuim strafbaar is.

Voortijdig schoolverlaten⁶ brengt voor jongeren risico's met zich mee. De kans op regelmatige of langdurige werkloosheid is twee keer zo groot als voor jongeren mét een startkwalificatie. De kans op een criminele toekomst is maar liefst vijf keer zo groot. Met een startkwalificatie kom je sneller aan een (leuke) baan, verdien je meer geld en word je minder snel ontslagen.

Door de inspectie van het onderwijs⁷ worden in een onderzoek drie stappen in verzuimregistratie onderscheiden:

1. **Verwerving** van de verzuimgegevens. Het gaat dan om de wijze waarop de school de aan- of afwezigheid van leerlingen vaststelt. Dat kan via absentenbriefjes, klassenboeken, chipkaarten, enz.
2. **Aggregatie** (verwerking) van de gegevens. Dit is het traject van opslag en ordening van de gegevens, zodat het als informatie per leerling beschikbaar is voor degenen die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het verzuimbeleid.
3. **Interventies**. Dit betreft alle (re)acties, in eerste instantie vanuit de school, op het ongeoorloofd afwezig zijn van een leerling. Er kan daarbij onderscheid gemaakt worden tussen **pedagogische** en **wettelijke** interventies.

De eerste twee stappen vallen grotendeels buiten dit protocol. Eenvormigheid is hier niet mogelijk, omdat scholen verschillende registratiesystemen hanteren en verschillende softwarepakketten voor de verwerking gebruiken. Wel zijn de scholen gebonden aan de wettelijke eisen die er gesteld worden aan de tijdigheid van de verwerving en verwerking. Verder zal elke school moeten vastleggen op welke wijze(n) de eerste twee stappen plaatsvinden en welke medewerkers voor die onderdelen verantwoordelijk zijn. Het is raadzaam om hiervoor een schooleigen protocol te maken, dat in combinatie met dit protocol het gehele verzuimtraject vastlegt. Hierbij moet aandacht geschonken worden aan de werkafspraken in het protocol, maar ook aan de communicatie onderling met personeel en richting de ouders.

Dit protocol richt zich met name op de **interventies** en wil daarin voor de hele regio komen tot een eenduidige aanpak. Daarmee is naar ouders en leerlingen duidelijkheid over hoe de scholen omgaan met verzuim en voldoen de scholen aan hun verantwoording hierin. Het vooraf communiceren van het verzuimbeleid naar ouders is een belangrijk hulpmiddel. Ouders willen hier graag van op de hoogte zijn en betrokken worden als verzuim aan de orde is. Bovendien is het protocol binnen de school een nuttig hulpmiddel waarmee iedere betrokkene weet hoe in voorkomende gevallen te handelen. We hebben ons niet beperkt tot de **wettelijk** verplichte interventies, maar nemen in een aantal gevallen ook afspraken op over andere maatregelen. Zoals bijvoorbeeld op het gebied van **te laat komen** en verzuimmelding, *voordat* de wettelijke norm is bereikt. Dat laat onverlet, dat op pedagogisch terrein de scholen ook een eigen beleid zullen voeren. Zeker als we daarbij denken aan behandeling van beginnend verzuim en signaalverzuim in de zorg advies teams (ZAT's).

⁶ De school verlaten zonder startkwalificatie oftewel een opleiding met Havo of VWO diploma of minimaal MBO niveau 2.

⁷ 'Melden van verzuim en voortijdig schoolverlaten'. Inspectierapport 2009-04. Maart 2009

Als toevoeging is ook het thema ziekteverzuim expliciet opgenomen. Geoorloofd en ongeoorloofd verzuim zijn namelijk communicerende vaten. Meer controle/actie op ongeoorloofd verzuim (spijbelen), zal een 'vlucht' in geoorloofd verzuim, zoals ziekte veroorzaken. Hoewel er geen wettelijke meldingsplicht aan ten grondslag ligt en het geen ongeoorloofd verzuim betreft, gaat het hier wel om een belangrijke verzuiminterventie. Als norm voor zorgwekkend ziekteverzuim hanteren we – conform de landelijke richtlijnen van INGRADO⁸ - twee weken aaneengesloten ziek of de vierde ziekmelding in hetzelfde schooljaar.

⁸ Ingrado is de landelijke vereniging en belangenbehartiger voor leerplicht en RMC.

3. Wettelijk kader: leerplicht, kwalificatieplicht en RMC

Leerplicht is de plicht die ouders en verzorgers hebben als het gaat om het schoolbezoek van hun kind. Zij moeten hun kind inschrijven op een school en ervoor zorgen dat het deze school ook daadwerkelijk bezoekt. De verantwoordelijkheid van jongeren neemt toe met de leeftijd:

Vanaf 12 jaar zijn jongeren (naast de ouders) ook zelf verantwoordelijk voor het naar school gaan. Vanaf 18 jaar is de jongere meerderjarig en zelfverantwoordelijk voor het naar school gaan. Vanaf 16 jaar geldt het criterium van (het ontbreken van) de startkwalificatie voor het wettelijk handhaven van verzuim. Vanaf 18 jaar is er geen wettelijk kader meer om te handhaven op verzuim.

We kunnen de volgende groepen onderscheiden:

1. Volledig leerplichtig

Leerplicht start vanaf de eerste schooldag van de maand na de 5^e verjaardag tot aan het eind van het schooljaar waarin de leerling 16 jaar wordt of aan het einde van het 12de volledige gevolgde schooljaar. Een schooljaar loopt van 1 augustus tot en met 31 juli. Herhaald⁹ of langdurig¹⁰ ongeoorloofd verzuim wordt gemeld aan de leerplichtambtenaar via het digitale verzuimloket.

2. Kwalificatieplichtig

De kwalificatieplicht geldt, volgend op de volledige leerplicht, voor jongeren die:

- a. 16 of 17 jaar zijn en
- b. nog geen startkwalificatie (een diploma havo, vwo of mbo op tenminste niveau 2) hebben behaald.

Zij zijn tot hun 18de verjaardag kwalificatieplichtig. Dit betekent concreet dat deze jongeren een onderwijsprogramma moeten volgen, dat is gericht op het behalen van een startkwalificatie. Herhaald of langdurig ongeoorloofd verzuim wordt gemeld aan de leerplichtambtenaar via het digitale verzuimloket. Hiervoor gelden dezelfde normen als bij leerplicht. De kwalificatieplicht geldt niet voor jongeren met een diploma of getuigschrift van een praktijkschool. Daarnaast zijn er uitzonderingen voor jongeren met een verstandelijke of lichamelijke beperking, die veelal gerekend worden tot de categorieën zeer moeilijk lerende kinderen of meervoudig gehandicapte jongeren.

3. Meldplichtig¹¹ (18 – 23 jaar, maar nog geen startkwalificatie)

Bij leerlingen van 18 tot 23 jaar zonder startkwalificatie gaat bij 30 dagen verzuim een melding naar de RMC via het digitale verzuimloket¹². Leerlingen tot 23 jaar, die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten, moeten eveneens bij de gemeente gemeld worden via de RMC meldingsapplicatie.

4. Met startkwalificatie binnen het onderwijs

Het gaat om leerlingen met bijv. een havodiploma, die doorgaan op het vwo of mbo-leerlingen die na niveau 2 nog niveau 3 gaan doen. Verzuim hoeft niet gemeld te worden via het verzuimloket, omdat dit niet binnen een wettelijk kader valt. Elke school stelt hiervoor interne verzuimregels op.

⁹ Veelal te laat komen; steeds een bepaalde dag of bij een bepaald vak verzuimen.

¹⁰ 16 uur les- of praktijktijd in vier weken is de wettelijke norm.

¹¹ Het verschil tussen leerplichtig en kwalificatieplichtig enerzijds en meldplichtig anderzijds is dat de gemeente vanaf 18 jaar (meerderjarigheid) geen handhavingsinstrumentarium (zoals een proces verbaal) meer heeft.

¹² Daarnaast worden leerlingen, die geen prestatiebeurs hebben, na een periode van vier weken verzuim apart door de school (meestal MBO) gemeld bij de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) afdeling studiefinanciering (formulier "melding afwezigheid scholier/student").

5. Leerlingen boven 23 jaar

Verzuim hoeft niet gemeld te worden via het verzuimloket, omdat dit niet binnen een wettelijk kader valt. Elke school stelt hiervoor interne verzuimregels op. Binnen JOUW Unit wordt de begeleiding van jongeren tot 27 jaar naar werk & school vorm gegeven. Scholen kunnen hierop aansluiten.

4. Wat is schoolverzuim?

Volgens de Leerplichtwet van 1969 wordt onderscheid gemaakt in **geoorloofd** en **ongeorloofd** schoolverzuim:

Geoorloofd schoolverzuim

Verzuim met een geldige reden, zoals ziekte of verlof wegens gewichtige omstandigheden (na toestemming van de school of de leerplichtambtenaar). Enkele voorbeelden van gewichtige omstandigheden zijn verlof wegens huwelijk, jubileum of begrafenis. Op blz. 13 is dit verder uitgewerkt.

Ongoorloofd schoolverzuim

Verzuim zonder geldige reden. Dit verzuim dient meestal gemeld te worden aan de leerplichtambtenaar. Er kan op verschillende manieren een onderverdeling gemaakt worden. Wij kiezen voor de naamgeving die het Openbaar Ministerie en DUO hanteren:

- **Absoluut verzuim:** hiervan is sprake als een jongere niet bij een school of onderwijsinstelling staat ingeschreven¹³.
- **Relatief verzuim:** hiervan is sprake als een leerling les- of praktijktijd verzuimt zonder geldige reden. Binnen deze categorie wordt nog onderscheiden: *luxe* verzuim en *signaal* verzuim:
 - **luxe verzuim:** een leerplichtige jongere blijft zonder toestemming van school weg, vanwege extra vakantie of familiebezoek in het buitenland (altijd melden);
 - **signaal verzuim:** zestien uur les- of praktijktijd ongeoorloofd afwezig in een periode van 4 weken; het verzuim kan een uiting zijn van achterliggende problematiek, waardoor de leerling niet goed op school kan functioneren.

Beginnend verzuim

Naast bovenstaand onderscheid is het zinvol om ook *beginnend verzuim* als categorie te onderscheiden. Hierbij is geen sprake van verzuim, dat wettelijk verplicht gemeld moet worden, maar hier bestaat het risico dat het verzuim toeneemt of de oorzaak verergert. Het is van belang leerplicht in een zo vroeg mogelijk stadium te betrekken bij verzuim. De school (veelal de teamleider) is verantwoordelijk voor het tijdig melden van verzuim. Het kan dan voor de leerling steeds moeilijker worden om naar school te gaan. Het gaat hier dus om een preventieve aanpak van verzuim. Hierbij moet o.a. gedacht worden aan veelvuldig te laat komen, gedragsmatige problemen of vaak afwezig door ziekte. Belangrijke randvoorwaarden voor adequaat door de school melden, zijn:

- Het adequaat registreren van verzuim.
- Het verwerken/analyseren van (de omvang en aard van) het verzuim.

Wordt bij beginnend verzuim op tijd actie ondernomen, dan kan vaak voorkomen worden dat op zich geoorloofd verzuim alsnog problematisch signaal verzuim wordt.

Zo bestaat ook de mogelijkheid om leerlingen, die regelmatig te laat komen met een briefje (van de ouders), maar waarvan vermoed wordt dat er iets mis is, in te brengen in het zorg- & adviesteam (ZAT). Daarna kan bijvoorbeeld één van de deelnemers aan het ZAT actie ondernemen. De rol van verschillende betrokkenen binnen de school (zoals de mentor, de administratie, de teamleider, de zorgcoördinator) en externe hulpverleners zoals jeugdmaatschappelijk werker (voortgezet onderwijs) en de trajectcoaches (MBO) m.b.t. verzuim is/moet door de scholen worden beschreven. De school blijft eindverantwoordelijk voor de bij de school ingeschreven leerlingen.

¹³ Ouders /verzorgers zijn verplicht om een leerplichtige of kwalificatieplichtige jongere in te schrijven op een school/instelling. Wanneer zij dit niet doen is er sprake van absoluut verzuim (artikel 2 lid 1, artikel 4a, artikel 18 en artikel 19 van de Leerplichtwet 1969).

5. Verzuimregistratie; wat zegt de wet?

Het is cruciaal dat verzuim, inclusief te laat komen, goed geregistreerd wordt. Alleen zo ontstaat er inzicht in verzuimgedrag en is er een goede basis om actie te ondernemen.

Het actueel houden van een sluitende leerlingen- en verzuimadministratie is een wettelijk vastgelegde verantwoordelijkheid van iedere school. De leerplicht kan de verzuimadministratie van de school controleren om te bezien of deze klopt. D.w.z. zijn alle verzuimende leerlingen (wettelijke termijn) gemeld bij leerplicht. Is de verzuimadministratie niet juist, dan kan leerplicht een signaal afgeven aan de Onderwijsinspectie, die hierover vervolgens het gesprek voert met de school. Dan wordt tevens onderzocht of aan de gestelde randvoorwaarden wordt voldaan.

Scholen hanteren verschillende hulpmiddelen om verzuim te registreren. Met dit protocol willen we een eenduidige registratie bevorderen. De formele termen uit de leerplichtwet zijn hierbij vertaald naar de praktische schoolsituatie. De landelijke verzuimkaart van Ingrado is hierbij als leidraad genomen.

Reden afwezigheid:	Registreren en melden als:
Spijbelen: <ul style="list-style-type: none"> - betreft hele uren of dagen; - reden onbekend of niet legitiem; - reden achteraf gemeld. 	Ongeoorloofd relatief verzuim.
Te laat komen: <ul style="list-style-type: none"> - bij aanvang van de les; - reden onbekend of niet legitiem. 	Ongeoorloofd relatief verzuim.
Te laat komen: <ul style="list-style-type: none"> - reden bekend en legitiem 	Geoorloofd verzuim.
Vrije dag(en) zonder toestemming directeur of leerplichtambtenaar (= luxe verzuim).	Ongeoorloofd relatief verzuim.
Bezoek (huis)arts, specialist en dergelijke niet conform geldende afspraken gemeld.	Ongeoorloofd relatief verzuim.
Bezoek (huis)arts, specialist en dergelijk conform geldende regels gemeld	Geoorloofd verzuim.
Ziekte niet gemeld conform geldende afspraken: <ul style="list-style-type: none"> - niet tijdig gemeld; - niet gemeld door ouders/verzorgers. 	Ongeoorloofd relatief verzuim.
Schorsing (maximaal 5 schooldagen).	Schorsing: <ul style="list-style-type: none"> - meld bij de leerplichtambtenaar; - neem contact op met de inspectie.
Ziekte gemeld conform geldende afspraken: <ul style="list-style-type: none"> - zoals vermeld in de schoolgids - in ieder geval op dezelfde dag door ouder/verzorger; - bij hervatten onderwijs schriftelijke verklaring door ouders/verzorgers afgegeven. 	Ziekte: <ul style="list-style-type: none"> - 2 weken aaneengesloten, eerste actie mentor, dan indien nodig melden bij de GGD. Bij niet verschijnen of als de arts dat nodig acht wordt gemeld bij de leerplichtambtenaar; - 4^e x in een schooljaar, eerste actie mentor, dan indien nodig melden bij de GGD. Bij niet verschijnen of als de arts dat nodig acht wordt gemeld bij de leerplichtambtenaar.
Langdurig ziekteverzuim (meer dan 2 weken).	Ziekte: school stelt een huiswerk- en/of inhaalplan op en adviseert indien nodig over alternatieve onderwijsmogelijkheden.
Vrijstelling i.v.m. begrafenis, bruiloft, jubileum of religieuze feestdag: verlof bij directie aangevraagd conform op school geldende afspraak.	Geoorloofd verzuim.
Vrijstelling i.v.m. gewichtige omstandigheden (minder dan 10 schooldagen); het besluit hieromtrent ligt bij de directeur.	Geoorloofd verzuim.

6. Melden aan de leerplichtambtenaar

De taak van een leerplichtambtenaar bevat een aantal basiselementen:

1. Begeleiding bieden aan jongeren van 5 tot 18 jaar én hun ouders om ongeoorloofd schoolverzuim te bestrijden en voortijdig schoolverlaten te voorkomen;
2. Verzoeken om extra verlof en vrijstellingen behandelen;
3. Justitiële zaken afhandelen volgens de Leerplichtwet (o.a. proces verbaal opmaken);
4. Verzuimregistratie bij de scholen controleren;
5. Overleg voeren met scholen en betrokken hulpverleners;
6. Contacten onderhouden met relevante (onderwijs)instellingen in de gemeente/regio;
7. Beleid ondersteunen, (mee)ontwikkelen en voorlichting geven.

Leerplichtambtenaren zijn er dus niet alleen om overtreders van de Leerplichtwet vermanend op de vingers te tikken, maar vervullen vooral ook een belangrijke begeleidingstaak. Het grootste deel van de tijd zijn leerplichtambtenaren actief bezig een oplossing te vinden voor problemen die de schoolloopbaan van een leerling in gevaar kunnen brengen. Ook maakt de leerplichtambtenaar deel uit van de zorg advies teams (ZAT) op de scholen. Per gemeente kan de praktische uitvoering verschillen.

De school kan leerplicht altijd informeren of om advies vragen hoe in bepaalde situaties (bijv. bij ziekmelding of het al dan niet inzetten van hulpverlening) te handelen. Dit kan los van een formele melding. Bij twijfel kan ook altijd (preventief) gemeld worden. Een HALT verwijzing of een proces verbaal wordt door leerplicht niet zo maar opgemaakt. In meer dan 90% van de verzuimmeldingen wordt hier géén gebruik van gemaakt, maar wordt een andere pedagogische maatregel ingezet of wordt hulpverlening ingeschakeld. De mogelijkheden die leerplicht heeft om andere bronnen binnen de gemeente te raadplegen, die inzicht geven in de gezin- en thuissituatie, moeten niet onderschat worden. Denk hierbij aan Sociale Zaken, WMO en de lokale zorgnetwerken.

Wie worden gemeld aan de leerplichtambtenaar?

Volgens de wet dient ongeoorloofd verzuim van een leerling gemeld te worden via het digitale verzuimloket van DUO (Dienst Uitvoering Onderwijs, voorheen Informatie Beheer Groep) aan de leerplichtambtenaar. Het verzuimloket DUO geldt (nog) niet voor PO, SO en VSO. Deze scholen moeten verzuim schriftelijk of via mail melden bij leerplicht van de woongemeente van een leerling. Conform de in 2009 aangepaste Leerplichtwet gaat het dan om leerplichtige of kwalificatieplichtige jongeren, die zich vooral in het primair en voortgezet onderwijs bevinden¹⁴:

- waarbij sprake is van luxe verzuim of
- die minimaal 16 uren¹⁵ les- of praktijktijd¹⁶ in vier opeenvolgende schoolweken¹⁷ hebben verzuimd of

¹⁴ Het MBO (Graafschap College) meldt alleen het wettelijk verzuim oftewel luxe verzuim en 16 uur ongeoorloofd verzuim in vier weken voor 16 en 17-jarigen.

¹⁵ Een leerling kan op een lesdag maximaal 5 ½ uur verzuimen. Deze norm komt dus overeen met 3 gehele lesdagen.

¹⁶ Van oudsher is 'uren les- of praktijktijd' geïnterpreteerd als klokuren in het primair onderwijs en lesuren (dus uren korter dan een klokuur) in het voortgezet onderwijs. Die interpretatie vloeide voort uit de wijze waarop het onderwijs in de desbetreffende sectoren is georganiseerd. Er is geen reden deze interpretatie te wijzigen. Bij ROC's verschilt de wijze waarop het onderwijs is georganiseerd vaak per opleiding. Om die reden is besloten om voor het begrip 'uren' in artikel 21a Leerplichtwet voor ROC's in beginsel uit te gaan van klokuren. Slechts in die gevallen waarin alle opleidingen van een ROC zijn georganiseerd in eenzelfde lesuren, wordt geteld met lesuren. Dit betekent dat in de praktijk vrijwel alle scholen de omvang van het verzuim kunnen tellen op een manier die ze gewend waren.

¹⁷ Vier opeenvolgende lesweken is een periode van 4 weken die begint te tellen vanaf het eerste moment van afwezigheid van een leerling, op welke dag van de week dan ook. Voorbeeld: leerling verzuimt voor het

- die minimaal 12 keer te laat zijn gekomen in vier opeenvolgende schoolweken. Elke keer te laat komen wordt dus gelijkgesteld aan één uur ongeoorloofd verzuim. Na vier weken blijft het aantal keren te laat komen wel staan, omdat ook geteld wordt op het aantal keren te laat komen per schooljaar.
- combinaties van ongeoorloofd verzuim en te laat komen kunnen ook worden gemeld.

Verder komen de leerplichtambtenaren in actie bij:

- melding van verzuim of te laat komen beneden de wettelijk verplichte norm;
- leerlingen met beginnend verzuim (na melding en mogelijk bespreking in het ZAT);
- zorgwekkend ziekteverzuim;
- leerlingen die zich na het VMBO niet (tijdig) inschrijven voor een vervolgopleiding of een risicokeuze willen maken (zoals een particuliere opleiding, opleiding voor uniformberoep of willen gaan werken); het niet inschrijven bij een vervolgopleiding is een vorm van ongeoorloofd absoluut verzuim, zolang een leerling nog geen 18 jaar is.

In dit laatste geval kunnen leerlingen al bij de leerplichtambtenaar aangemeld worden als ze minder dan 16, maar 12 keer of meer niet of te laat in de les zijn verschenen. Zie hiervoor ook het schema op blz. 15.

Voor het PO, VO en MBO zijn regionaal afspraken gemaakt over de acties, die leerplichtambtenaren zullen ondernemen. Daarvoor wordt van de scholen verwacht, dat ze passende pedagogische maatregelen en sancties inzetten bij verzuim. Het voeren van gesprekken met leerlingen én ouders is eveneens een belangrijke taak van de school bij verzuim. De acties, die de leerplichtambtenaar onderneemt zijn, samen met de maatregelen van de scholen, in het schema in de volgende paragraaf weergegeven.

Wat doet de leerplichtambtenaar met een verzuimmelding?

De leerplichtambtenaar stelt na een melding een onderzoek in en maakt een analyse van de problematiek. Vervolgens wordt er actie ondernomen. Hieronder staan een aantal acties omschreven, die leerplicht kan toepassen. Er zit geen volgorde in de genoemde acties; ze kunnen ieder op zich worden ingezet. De meest voorkomende acties van leerplicht zijn:

- Contact opnemen met de melder i.v.m. afstemming;
- Oproepen van ouders en/of leerling;
- Het voeren van een gesprek met leerling en ouders;
- Gespreksverslag opstellen schriftelijk bevestigen;
- Bij aanhoudend verzuim wederom gesprek;
- Versturen van een brief als officiële waarschuwing;
- Bieden van kortdurende hulp en ondersteuning;
- Afstemmen met school;
- Een zorgmelding doen bij Bureau Jeugdzorg, of inschakelen van instanties zoals GGD, algemeen maatschappelijk werk, AMK, sociaal-cultureel werk, jeugd- en jongerenwerk en politie;
- Jongere bespreken in ZAT, risico overleg, veiligheidshuis etc.;
- Melden bij de sociale verzekeringsbank, waardoor de kinderbijslag kan worden stopgezet;
- Registreren in de verwijsindex;
- Verwijzen naar Bureau Halt¹⁸.

eerst op een woensdag. Die woensdag begint dan de termijn van 4 weken te tellen en is vier weken later op een woensdag verlopen (formeel dinsdag om 24:00 uur).

¹⁸ Te laat komen zal doorgaans, als HALT nog niet eerder is opgelegd, uiteindelijk met een HALT straf gesanctioneerd worden.

Soms zijn leerplichtambtenaren genoodzaakt de officier van justitie in te schakelen. Een proces verbaal (PV) wordt opgemaakt als aantoonbaar sprake is van gebrek aan goede wil bij de ouders/verzorgers van de leerling, of bij de leerling zelf indien deze 12 jaar of ouder is. Het terugkoppelen van de ondernomen acties door leerplicht aan de school is belangrijk om het proces rondom de aanpak van verzuim gezamenlijk vorm te geven.

Wanneer melden?

De scholen dienen zo spoedig mogelijk bovenstaand ongeoorloofd verzuim, zorgwekkend ziekteverzuim én beginnend verzuim te melden. Daartoe verdient het aanbeveling tenminste wekelijks in de leerlingenadministratie na te gaan welke leerlingen aan bovenstaande normen voldoen en meldingen te doen.

Wanneer wordt er niet gemeld aan de leerplichtambtenaar?

In de volgende situaties is er sprake van geoorloofd verzuim, dat niet gemeld hoeft te worden, maar waarover soms wel overleg nodig is met de leerplichtambtenaar.

- Ziekteverzuim, dat conform de regels is gemeld en korter is dan twee weken aaneengesloten en minder dan vier keer per schooljaar.
- Verlof buiten de schoolvakanties; soms vragen ouders/verzorgers voor hun kind verlof buiten de schoolvakanties aan. Dit soort verlof wordt hieronder nader toegelicht.

Verlof buiten de schoolvakanties wordt hieronder nader uitgesplitst in drie categorieën en verder toegelicht, t.w. ouders dienen een verlofaanvraag bij de school in om:

1. Op vakantie te gaan buiten de schoolvakanties (over dit soort vakanties wordt leerplicht in de regio altijd geïnformeerd).
2. Plichten te vervullen, voortvloeiend uit godsdienst of levensovertuiging.
3. Wegens andere gewichtige omstandigheden (art. 14).

In dergelijke gevallen moet ruim van tevoren een **schriftelijk verzoek door de ouders** worden ingediend bij de directeur van de school. Als de aanvraag voor extra verlof niet meer dan tien (aaneengesloten) dagen binnen één schooljaar betreft, beslist de directeur of het verlof kan worden verleend (art. 13a). Verlof voor vakantie langer dan 10 aaneengesloten schooldagen is nooit toegestaan. De afwijzing of toekenning dient altijd **schriftelijk** te gebeuren.

Er is altijd de mogelijkheid van een bezwaarprocedure op de afwijzing (of toekenning).

Bij de beoordeling van bovenbedoelde aanvragen voor extra verlof dient de school zich te houden aan een aantal wettelijke richtlijnen:

ad 1. Vakantieverlof (op basis van artikel 11f, Leerplichtwet.)

Dit kan worden verleend, indien het door de specifieke aard van het beroep van één van de ouders/verzorgers, niet mogelijk is om in schoolvakanties twee weken aaneengesloten op gezinsvakantie te gaan. Bij het begrip 'specifieke aard van het beroep' dient met name te worden gedacht aan seizoensgebonden werkzaamheden, resp. werkzaamheden in bedrijfstakken die een piekdruk kennen, waardoor het voor het gezin feitelijk onmogelijk is om in die periode een vakantie op te nemen. Het moet redelijkerwijs voorzien zijn dat een vakantie in de schoolvakanties tot onoverkomelijke bedrijfseconomische problemen zal leiden. Ouders moeten dit aantonen. Slechts het gegeven dat gedurende de schoolvakanties een belangrijk deel van de omzet wordt behaald is onvoldoende. Hiertoe moet een schriftelijk en onderbouwd verzoek worden ingediend; een werkgeversverklaring of verklaring eigen onderneming is gelet op bovenstaande niet toereikend. Binnen deze voorwaarde mag het vakantieverlof:

- Niet plaatsvinden in de eerste twee lesweken van het schooljaar;
- Één maal per schooljaar plaatsvinden en maximaal tien aaneengesloten schooldagen bedragen. Wanneer een andere vakantie of feestdag of vrije schooldag in die tien dagen valt, mag deze er niet bijgeteld worden.¹⁹

¹⁹ Een voorbeeld: De herfstvakantie is 5 dagen. Dan mag aaneengesloten slechts vijf dagen extra worden toegekend aan vakantieverlof en niet 10 dagen extra, zodat er sprake is van 15 dagen aaneengesloten vakantieverlof. Dit leidt nog wel eens tot misverstanden of fouten.

ad 2. Vrijstelling wegens vervulling van plichten voortvloeiend uit godsdienst of levensovertuiging
Ouders/verzorgers en hun kinderen worden vrijgesteld van de verplichting de school te (laten) bezoeken, indien dit wordt verhinderd door vervulling van plichten voortvloeiend uit godsdienst of levensovertuiging. Een beroep op deze regel kan slechts worden gedaan, indien de directeur uiterlijk twee dagen vóór de verhindering, daarvan in kennis is gebracht.
(Bovenstaande op basis van artikel 11e en 13, Leerplichtwet.)

ad 3. Andere gewichtige omstandigheden

Een verzoek om verlof wegens andere gewichtige omstandigheden (voor maximaal tien schooldagen per schooljaar) dient vooraf of uiterlijk binnen twee dagen na het ontstaan van de verhindering aan de directeur te worden voorgelegd. (Bovenstaande op basis van artikel 11g en 14, Leerplichtwet.) Als het aantal dagen voor verlof wegens gewichtige omstandigheden de tien dagen totaal per schooljaar overschrijdt, beslist de leerplichtambtenaar van de woongemeente over de aanvraag (dit kan dus opgeteld over meerdere verzoeken gaan). Hieronder worden enkele praktijkvoorbeelden gegeven van gewichtige omstandigheden.

In de praktijk komen de volgende invullingen voor:

- Voor het voldoen aan een wettelijke verplichting, voor zover dit niet buiten de lessen kan geschieden;
- Voor verhuizing, voor ten hoogste één dag;
- Voor het bijwonen van een huwelijk van bloed- of aanverwanten tot en met de vierde graad, voor één of ten hoogste twee dagen (afhankelijk van de vraag of het huwelijk in of buiten de woonplaats van de leerplichtige wordt gesloten);
- Bij ernstige ziekte van ouders of bloed- en aanverwanten tot en met de vierde graad, duur in overleg met de directeur;
- Bij overlijden van bloed- en aanverwanten in de eerste graad voor ten hoogste vier dagen; van bloed- en aanverwanten in de tweede graad voor ten hoogste twee dagen; van bloed- en aanverwanten in de derde of vierde graad voor ten hoogste één dag;
- Bij ambtsjubilea (25, 40, 50 jaar) en huwelijksjubilea (12½, 25, 40, 50, 60 jaar) van bloed- en aanverwanten tot en met de vierde graad, voor ten hoogste één dag;
- Bij (andere) calamiteiten en redenen die buiten de wil van ouders of leerlingen is gelegen.

7. Regionale afspraken voor leerlingen van PO en VO

Uit gesprekken is gebleken, dat er behoefte is aan meer eenduidigheid, zowel bij de acties van scholen als bij de leerplichtambtenaren, na een melding. Het gaat daarbij uitdrukkelijk om afspraken over meldingen, voordat er sprake is van een wettelijke verplichting.

De achterliggende gedachte is, dat vroegtijdig ingrijpen bij spijbelen en veelvuldig te laat komen erger kan voorkomen. Voor alle duidelijkheid. Als in de tabel gesproken wordt over het verzuimloket DUO, dan geldt dit (nog) niet voor PO, SO en VSO. Deze scholen moeten verzuim schriftelijk of via mail melden bij leerplicht van de woongemeente van een leerling.

	Aard & omvang van het ongeoorloofd verzuim	School Interventies	Leerplichtambtenaar Interventies
1	Iedere keer dat een leerling te laat komt of een uur verzuimt	Registreert & Passende pedagogische maatregel of sanctie	
2	Vier keer te laat of vier uur verzuim	Informeert ouders. ²⁰	
3	Acht keer te laat of acht uur verzuim	Nodigt ouders en leerling uit voor gesprek op school. Legt afspraken schriftelijk vast Waarschuwt voor inschakelen leerplicht bij herhaling.	
4	Twaalf keer te laat of meer dan 9 uur verzuim binnen 4 schoolweken ²¹	Meldt bij verzuimloket DUO. School informeert ouders schriftelijk over melding.	Krijgt melding via verzuimloket. Neemt contact op met school. Vult dossier aan. Nodigt ouders en leerling uit voor gesprek. Start leerplichttraject.
5	Zestien keer te laat of zestien uur verzuim binnen vier schoolweken	Meldt bij verzuimloket DUO (wettelijk verplicht). School informeert ouders over melding.	Krijgt melding via verzuimloket. Vervolgt gestarte leerplichttraject. Handelt conform voorschriften. ²²
6	Twintig keer te laat of 20 uur of meer verzuim in één schooljaar	Meldt bij verzuimloket DUO (wettelijk verplicht). School informeert ouders over melding.	Handelen als bij punt 5.
7	30 dagen aaneengesloten verzuim met onbekende of ongeldige reden	Meldt bij verzuimloket DUO (wettelijk verplicht). School informeert ouders over melding.	Leerplicht meldt leerling met verzuimverleden bij RMC.
8	Uitschrijving jongeren (18 of ouder) zonder startkwalificatie zonder inschrijving vervolgonderwijs	Meldt bij RMC meldingsapplicatie (www.rmc-achterhoek.nl).	RMC start begeleiding en neemt zo nodig contact op met school.

Punt 1 tot en met 4 vormen in feite onderdeel van het regionale beleid van scholen en leerplicht. De punten 5 tot en met 8 vormen het wettelijk kader.

²⁰ Bij het informeren van ouders is het voor de school van belang dat dit bewijsbaar is. Dus bij voorkeur schriftelijk of via de mail. Telefonische contacten met ouders eveneens registreren.

²¹ Minimum norm voor een Halt verwijzing.

²² Conform richtlijn/handreiking Openbaar Ministerie

Vertrekpunt is om frequent te laat komen apart te benaderen. Hierbij wordt een periode van vier weken gehanteerd (vanaf de eerste keer te laat komen). De norm ligt bij vier keer te laat komen ouders informeren; bij negen keer te laat komen gesprek met leerling en ouders en bij 12 keer preventief te melden bij leerplicht als beginnend verzuim.

De wettelijke verplichte melding door school vindt plaats bij:

- Spijbelen van 16 uur (of 16 keer te laat) in vier weken en/of
- 20 uur spijbelen of 20 keer te laat in een schooljaar (Dit is qua behandeling vergelijkbaar met spijbelen van 16 uur (of 16 keer te laat) in vier weken.

De verantwoordelijkheid van jongeren neemt toe met de leeftijd:

- Vanaf 12 jaar zijn jongeren (naast de ouders) ook zelf verantwoordelijk voor het naar school gaan.
- Vanaf 18 jaar is de jongere meerderjarig en zelf verantwoordelijk voor het naar school gaan.

Vanaf 16 jaar geldt het criterium van (het ontbreken van) de startkwalificatie voor het wettelijk handhaven van verzuim. Vanaf 18 jaar is er geen wettelijk kader meer om te handhaven op verzuim.

De school voert altijd eerst een gesprek met leerling en ouders voor er een melding bij leerplicht wordt gedaan. Tijdens dit gesprek wordt de aanstaande melding bij leerplicht aangekondigd.

Leerplicht doet eerst navraag bij de school voordat een gesprek met leerling en ouders wordt gevoerd. Na het gesprek met leerling en ouders wordt een afweging gemaakt welke maatregel wordt ingezet. Hierover worden leerling ouders en school altijd door leerplicht geïnformeerd. Deze maatregel is maatwerk (zie de opsomming op blz. 12). Hiermee bedoelen we minimaal een schriftelijke waarschuwing en in het uiterste geval een proces verbaal. In de waarschuwingsbrief wordt altijd aangegeven, dat bij herhaling (recidive) een zwaardere maatregel wordt opgelegd. In het uiterste geval kan dit een proces verbaal zijn, dat wordt ingediend bij het Openbaar Ministerie.

Acties scholen en/of leerplicht

Acties scholen:

- Verzuim adequaat registreren;
- Ervoor zorgen dat het verzuimprotocol bij ouders en leerlingen bekend is;
- Verzuimafspraken en regels nakomen;
- Betrokkenen via de schoolgids op de hoogte brengen van de geldende procedures (o.a. inbrengen in ZAT);
- Een goed functionerende ondersteuningsstructuur hebben;
- Verzuim melden bij de www.ib-groep.nl binnen gestelde termijnen;
- Handelen conform convenant veilige school;
- Aaneengesloten lesroosters nastreven;
- Een aansprekend lesaanbod bieden.

Acties scholen en/of leerplicht:

- Actieve doorverwijzing naar de GGD bij zorgwekkend ziekteverzuim;
- Actieve doorverwijzing naar de verslavingszorg;
- Actieve doorverwijzing naar maatschappelijk werk;
- Actieve doorverwijzing naar andere hulpverlening;
- Registratie verwijsindex en zorgmonitor;
- Melding Algemeen Meldpunt Kindermishandeling.

Acties leerplicht (na melding school wordt binnen een week actie opgestart):

- Behandeling verzuimmeldingen;
- Behandeling vrijstellingsaanvragen;
- Waarschuwen (schriftelijk);
- Verwijzen HALT-taak en/of leerstraf (12 jaar en ouder);
- Opmaken van een proces verbaal;
- Onderhouden contacten ketenpartners;
- Adviseren instanties betrokken bij jeugdzorg en veiligheid.

8. Meldingen rondom overstap VMBO-MBO (Intergrip)

Uit onderzoek is in het verleden geleerd, dat een groot deel (schatting 25%) van het totaal aantal voortijdig schoolverlaters ontstaat, omdat zij na afronding van het VMBO niet op een vervolgopleiding bij een andere onderwijsinstelling terecht komen. Diverse redenen liggen hieraan ten grondslag, zoals gaan werken of afgewezen worden bij een ROC. Dit was aanleiding om in de Achterhoek met behulp van het softwareprogramma 'Intergrip' de overstap van leerlingen van het VMBO naar het MBO te monitoren. De monitoring van de overstap VO-MBO van (start)kwalificatieplichtige leerlingen geschiedt in RMC Regio 13 binnen het Samenwerkingsverband Profijt.

Voor wat betreft de aansluiting VMBO – MBO geldt dat VO-scholen, de afdeling leerplicht/RMC van de gemeenten/regio en de instelling van de vervolgopleiding een gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor het realiseren van een succesvolle overgang.

Volgens dit model (te raadplegen via www.aanvalopschooluitval.nl) inventariseren VO scholen in de loop van het examenjaar per leerling hoever deze zijn in de keuze voor een vervolgopleiding.

In het softwareprogramma Overstap VO-MBO (ook wel Intergrip genoemd) worden de leerlingen in het laatste jaar van het VO opgenomen en wordt de status van de inschrijving voor een vervolgopleiding gevolgd. Via dit programma worden de leerplichtambtenaren en RMC vroegtijdig geïnformeerd over de leerlingen:

- Zonder aanmelding voor een vervolgopleiding;
- Met een risicokeuze, o.a. voor instellingen van opleidingen die geen terugkoppeling van informatie verstrekken aan de VO scholen;
- Die leerplichtig zijn, maar zich niet voor een vervolgopleiding in willen schrijven;
- Waarvoor de VO school verzoekt om een onderzoek door leerplicht of RMC.

Zowel gezamenlijk als ieder afzonderlijk kunnen decanen van VO scholen, leerplichtambtenaren en Jouv Unit medewerkers acties inzetten om deze leerlingen te bewegen zich voor een passende vervolgopleiding in te schrijven.

Van de leerlingen die 30 dagen na aanvang van het nieuwe schooljaar, niet ingeschreven staan op een vervolgopleiding, is sprake van ongeoorloofd absoluut verzuim.

De VO school dient dit verzuim, met behulp van de selectie uit het programma Overstap VO-MBO, te melden via het Digitaal Verzuimloket. Uit Intergrip kan door de school op elk moment een selectie gemaakt worden van alle leerlingen zonder definitieve inschrijving, met een risicokeuze en reeds in onderzoek gegeven leerlingen bij LPA/RMC.

Uitschrijven van leerlingen door VO school

De VO school mag in beginsel een leerplichtige leerling niet uitschrijven zonder dat deze is ingeschreven op een andere/nieuwe school (zie artikel 27, eerste lid, van de WVO).

Artikel 10, eerste lid, Lpw 1969 geeft aan wanneer uitschrijving van de jongere op verzoek van de ouders is toegestaan. Dit is het geval als de ouders kunnen aantonen of het hoofd van de school ervan kunnen overtuigen dat de jongere ingeschreven wordt op een andere school. Hiervoor is geen schriftelijk bewijs nodig, slechts een overtuiging. Het schoolhoofd schrijft de leerling vervolgens uit met ingang van de dag volgende op de dag waarop de leerling de school voor het laatst heeft bezocht en verstrekt de leerling een bewijs van uitschrijving. Dat bewijs gebruikt de nieuwe school om de jongere in te schrijven. Overigens geldt deze bepaling alleen voor leerplichtige jongeren (5-18 jaar).

Volgens artikel 18 van de Lpw 1969 zijn de hoofden van scholen verplicht binnen zeven dagen in- en uitschrijvingen van leerplichtige leerlingen te melden bij de Dienst Uitvoering Onderwijs, waar de Basisregister Onderwijs (BRON) wordt bijgehouden voor zowel de financiering van het onderwijs als de studiefinanciering voor studenten.

Dus wanneer een leerling een diploma heeft behaald op de VO school, schrijft de VO school deze leerling uit in het basisregister onderwijs (BRON) tenzij de jongere ander onderwijs (bijvoorbeeld havo) wenst te volgen op dezelfde VO school. De uitschrijving wordt automatisch door DUO doorgegeven aan de desbetreffende gemeente.

9. Regionale afspraken voor studenten van MBO (tot 23 jaar)

Uit gesprekken is gebleken, dat er behoefte is aan meer eenduidigheid, zowel bij de acties van scholen als bij de leerplichtambtenaren²³, na een melding.

	Aard & omvang van het ongeoorloofd verzuim	School Interventies	Leerplichtambtenaar en/of RMC trajectbegeleider JOUW Unit Interventies
1.	Elke keer te laat of ieder uur verzuim	Registreert & Passende pedagogische maatregel of sanctie.	
2.	Twee weken aaneengesloten ziek	Mentor onderneemt actie richting student. Meldt bij verzuimloket DUO.	Leerplicht krijgt melding via verzuimloket. Leerplicht start leerplichttraject; neemt contact op met school; vraagt verzuimverleden student op; doet navraag bij leerplicht woongemeente en stelt onderzoek in.
3.	Zestien uur verzuim in een periode van vier aaneengesloten weken door jongeren beneden de 18 jaar.	Meldt bij verzuimloket DUO (wettelijk verplicht). School informeert jongere en ouders over melding.	Leerplicht krijgt melding via verzuimloket. Leerplicht start leerplichttraject; neemt contact op met school en vraagt verzuimverleden student op; doet navraag bij leerplicht woongemeente en stelt onderzoek in.
4.	30 Dagen aaneengesloten verzuim met onbekende of ongeldige reden voor jongeren zonder startkwalificatie van 18 jaar en ouder	Meldt bij verzuimloket DUO (wettelijk verplicht) School informeert jongere over melding	RMC krijgt melding via verzuimloket. RMC start begeleiding en neemt zo nodig contact op met school.
5.	Uitschrijving jongeren (van 18 jaar of ouder) zonder startkwalificatie zonder inschrijving vervolgonderwijs	Meldt bij RMC meldingsapplicatie (www.rmc-achterhoek.nl).	RMC start begeleiding en neemt zo nodig contact op met school.

Punt 1 en 2 maken onderdeel uit van het beleid van de school qua registratie en toe te passen maatregelen. De punten 3 t/m 5 vormen het wettelijk kader.

De verantwoordelijkheid van studenten neemt toe met de leeftijd:

- Vanaf 12 jaar zijn jongeren (naast de ouders) ook zelf verantwoordelijk voor het naar school gaan.
- Vanaf 18 jaar is de jongere meerderjarig en zelf verantwoordelijk voor het naar school gaan.

Vanaf 16 jaar geldt het criterium van (het ontbreken van) de startkwalificatie voor het wettelijk handhaven van verzuim. Vanaf 18 jaar is er geen wettelijk kader meer om te handhaven op verzuim.

De school informeert jongere (en ouders als de student jonger is dan 18 jaar) altijd schriftelijk over een verzuimmelding, die bij het verzuimloket DUO wordt gedaan.

Leerplicht voert altijd eerst een gesprek met student (en ouders) voor er een maatregel wordt ingezet. Deze maatregel is maatwerk (zie de opsomming op blz. 12). Hiermee bedoelen we minimaal een schriftelijke waarschuwing en in het uiterste geval een proces verbaal.

In een brief wordt altijd aangegeven, dat bij herhaling (recidive) een zwaardere maatregel wordt opgelegd. In het uiterste geval kan dit een proces verbaal zijn, dat wordt ingediend bij het Openbaar Ministerie.

²³ Met leerplichtambtenaren wordt in het MBO bedoeld op de regionale leer- & kwalificatieplichtambtenaren, die regionaal werken voor het MBO. Deze functionarissen worden ook wel regionale consulenten leer- & kwalificatieplicht genoemd.

Acties scholen en/of Leerplicht/RMC

Acties scholen:

- Verzuim adequaat registreren;
- Ervoor zorgen dat het verzuimprotocol bij studenten (en ouders) bekend is;
- Verzuimafspraken en regels nakomen;
- Betrokkenen via de schoolgids op de hoogte brengen van de geldende procedures (o.a. inbrengen in ZAT);
- Een goed functionerende ondersteuningsstructuur hebben;
- Verzuim melden bij de www.ib-groep.nl binnen gestelde termijnen;
- Handelen conform Convenant Schoolveiligheid (in ontwikkeling);
- Aaneengesloten lesroosters nastreven.

Acties scholen en/of Leerplicht/RMC:

- Actieve doorverwijzing bij zorgwekkend ziekteverzuim;
- Actieve doorverwijzing naar de verslavingszorg;
- Actieve doorverwijzing naar maatschappelijk werk;
- Actieve doorverwijzing naar andere hulpverlening;
- Melding Algemeen Meldpunt Kindermishandeling.

Acties Leerplicht/RMC (na melding school wordt binnen een week actie opgestart):

- Behandeling verzuimmeldingen;
- Behandeling vrijstellingsaanvragen;
- Waarschuwen (schriftelijk);
- Verwijzen HALT-taak en/of leerstraf (12 jaar en ouder);
- Opmaken van een proces verbaal;
- Opstarten begeleiding;
- Onderhouden contacten ketenpartners;
- Adviseren instanties betrokken bij jeugdzorg en veiligheid;
- Registratie verwijsindex en zorgmonitor.

10. Melden aan het Regionale Meld- en Coördinatiepunt Voortijdig Schoolverlaten (18 – 23 jaar)

Doel van het RMC is voortijdig schoolverlaters (VSV'ers) te registreren en te helpen om, op een manier die bij hen past, weer te gaan leren (en een startkwalificatie te behalen) of te gaan werken in combinatie met een opleiding. Op die manier wordt het aantal voortijdig schoolverlaters dat zonder startkwalificatie instroomt op de arbeidsmarkt teruggedrongen. Behalve melding bij RMC heeft de school de plicht DUO te informeren bij in- en uitschrijving en een melding te doen bij de studiefinanciering (i.v.m. het ontvangen van studiefinanciering zijn jongeren die een voltijds opleiding bol 1 of bol 2 volgen verplicht om op school aanwezig te zijn. Is dit niet het geval, dan meldt de school dit bij de studiefinanciering.).

Wie worden gemeld aan het RMC?

1. Degene op wie de kwalificatieplicht niet meer van toepassing is, die de leeftijd van 23 jaar nog niet heeft bereikt, die nog niet in het bezit is van een diploma vwo, havo of een diploma overeenkomstig niveau 2 van de WEB en bij de school wordt uitgeschreven of verwijderd.
2. Degene zonder startkwalificatie, die het onderwijs aan de school gedurende een aaneengesloten periode van tenminste een maand of een door het bevoegd gezag te bepalen kortere periode zonder geldige reden niet meer volgt.

Er zijn echter uitzonderingen, want onder een voortijdig schoolverlater wordt *niet* verstaan,

- Degene die in het bezit is van een diploma of getuigschrift van een praktijkschool²⁴ (tenzij deze weer is ingeschreven in het regulier onderwijs).

Dit gebeurt binnen het wettelijk kader van de volgende RMC regelingen:

de WVO Wet Voortgezet Onderwijs (artikel 118g); de WEC Wet Expertise Centra (162 a) en de WEB Wet Educatie en Beroepsopleiding (artikel 8.3.1).

Wat doet de RMC trajectbegeleider?

Als er een melding bij het RMC (JOUW Unit) binnenkomt, worden de volgende stappen ondernomen:

Indien de informatie die beschikbaar is, incompleet is, wordt contact opgenomen met de school en/of de jongere. In samenspraak met de jongere wordt gezocht naar een passend vervolgtraject zoals:

- Terugkeer naar (een andere) school;
- Gaan werken (en evt. op termijn terug naar school);
- Begeleiding via de uitkerende instantie;
- Hulpverleningstraject.

In de praktijk is het zo dat een leerling vaak al een tijd verzuimd heeft voor hij wordt uitgeschreven door een school / instelling. Op het moment dat eerder (dan 30 dagen aaneengesloten verzuim) knelpunten worden gesignaleerd op school of bij ketenpartners of de leerling besproken wordt in het ZAT, kan de leerling ondersteuning worden geboden om i.p.v. uitval, doorstroom naar een passend scholingstraject te realiseren. Oftewel school kan eerder dan de wettelijke termijn melden als schooluitval dreigt.

Wanneer melden?

- Wettelijk na 30 dagen aaneengesloten ongeoorloofd schoolverzuim (via DUO verzuimloket);
- Onmiddellijk bij schorsing/verwijdering of uitschrijving (via www.melden.rmc-achterhoek.nl).

Als blijkt dat een school niet of onvolledig meldt, wordt dit in het bestuurlijk overleg met het onderwijs besproken.

²⁴ Daarnaast zijn er uitzonderingen voor jongeren met een verstandelijke of lichamelijke beperking, die veelal gerekend worden tot de categorieën zeer moeilijk lerende kinderen of meervoudig gehandicapte jongeren.

11. Hoe moet gemeld worden

Het Digitale verzuimloket DUO

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO, voorheen Informatie Beheer Groep) verzocht een applicatie te ontwikkelen waarmee door instellingen op een uniforme manier verzuimmeldingen gedaan kunnen worden. Dit geldt (nog) niet voor het basisonderwijs en het (voortgezet) speciaal onderwijs; deze instellingen melden verzuim schriftelijk of via de mail bij de afdelingen leerplicht van de gemeenten.

De meldingen die door een school worden gedaan met behulp van dit verzuimloket kunnen door de leerplichtambtenaren en RMC consultants met behulp van dezelfde applicatie geraadpleegd en in behandeling worden genomen. Het verzuimloket kan ook worden gebruikt om het contact tussen melder en behandelaar tot stand te brengen. Dit alles om schooluitval terug te dringen. De scholen zijn verplicht om van deze manier van melden gebruik te maken. Het alleen rechtstreeks melden bij de leerplichtambtenaar is niet toegestaan. Het digitale verzuimloket wordt dus gebruikt voor het melden van verzuim, zowel voor leerplichtverzuim (18-) als RMC verzuim (18+).

De RMC meldingsapplicatie (via website www.rmc-achterhoek.nl)

De afgelopen jaren is de RMC website gebruikt om VSV'ers te melden; oftewel niet-leerplichtige jongeren, die zonder startkwalificatie worden uitgeschreven. Door de aanscherping van de registratie in BRON bij DUO vervalt in de loop van 2013 mogelijk de meldingsplicht van scholen aan de gemeenten voor de uitschrijvingen van jongeren zonder startkwalificatie.

Echter op dit moment is niet duidelijk of de periodieke leveringen van DUO tijdig de juiste en volledige informatie voor de gemeenten opleveren om de jongere een begeleidingstraject aan te kunnen bieden. Derhalve wordt het gebruik van de website voor het melden van uitschrijvingen van jongeren zonder startkwalificatie tot nader order gehandhaafd.

Wie is de melder?

Binnen elke deelnemende school dient te worden aangegeven, wie als opdrachtgever verantwoordelijk is voor de meldingen bij het digitale verzuimloket en de RMC meldingsapplicatie (b.v. de teamleider of de zorgcoördinator of de verzuimcoördinator) en wie de opdracht uitvoert (b.v. medewerker leerlingenadministratie). Hiermee wordt bereikt, dat voor de leerplichtambtenaar en RMC consultant duidelijk is, met wie contact moet worden opgenomen.

Wat gebeurt er met de melding?

De leerplichtambtenaar of RMC trajectbegeleider neemt de melding in behandeling. Vervolgens wordt er met de meldende school contact opgenomen. Als de melding is afgehandeld wordt de melding in het verzuimloket afgesloten. Voor gedetailleerde informatie wordt verwezen naar de handleiding voor gebruik van het verzuimloket op de site van DUO (www.ib-groep.nl).

Terugkoppeling door DUO

Alle scholen ontvangen regelmatig op hun beveiligde deel van de DUO site een terugkoppeling van de meldingen. Maandelijks worden de verzuimgegevens gerapporteerd, maar ook gegevens verstrekt over de vertrokken leerlingen, die nog niet elders zijn ingeschreven. Dit geeft de scholen de mogelijkheid, om deze potentiële VSV'ers alsnog te benaderen.

Daarnaast wordt er elk jaar in februari resp. oktober een lijst met namen (de zgn. NenR lijst) gepubliceerd, waarop de voorlopige VSV'ers van het afgelopen schooljaar staan vermeld. Deze lijsten worden in de RMC regio gebruikt om het meldgedrag van scholen te monitoren en waar nodig bij te sturen.

12. Ziekteverzuim; samenwerking GGD (PO & VO)

Als school lukt het niet altijd om een duidelijk beeld te krijgen van de achtergronden van een ziekmelding en ook de leerplichtambtenaar kan hier niet altijd mee uit de voeten. De ambitie is om samen met de GGD een werkwijze te hanteren, waarbij de jeugdarts van de school beschikbaar is om bij zorgwekkend ziekteverzuim door te vragen naar achterliggende problematiek. De jeugdarts treedt daarbij op als “de bedrijfsarts” voor de leerlingen van de school in nauwe samenwerking met de mentoren/leerlingenbegeleiders van de school, de leerplichtambtenaar en het zorg- en adviesteam van de school. De jeugdarts zal betreffende leerling eventueel samen met de ouders/verzorgers oproepen. In een gesprek wordt geprobeerd het probleem helder te krijgen, waarna advisering en zo nodig verwijzing volgt.

Voor alle duidelijkheid: het aanpakken van ziekteverzuim is geen wettelijke taak. Toch vinden we het in de Achterhoek belangrijk om een gezamenlijke aanpak voor ziekteverzuim te hebben. Vooral ook omdat ongeoorloofd verzuim (spijbelen e.d.) en geoorloofd verzuim (zoals ziekteverzuim) communicerende vaten zijn. Daarnaast geldt in een aantal gevallen, dat achter zorgwekkend ziekteverzuim andere problemen verscholen zijn. Bij zwangerschap of bevalling wordt de duur van het ziekteverlof in overleg met de directeur bepaald. Veelal wordt hier de regelgeving, die geldend is voor werknemers als vertrekpunt genomen.²⁵

Wanneer melden?

Een leerling wordt gemeld bij het volgende ziekteverzuim:

- Langdurig, d.w.z. twee weken aaneengesloten ziek of
- Frequent, d.w.z. vierde maal ziek gemeld binnen een lopend schooljaar,

tenzij er een afdoende verklaring voor het ziekteverzuim is. Onder dit laatste kan verstaan worden een ziekenhuisopname. Echter ook in dit soort gevallen kan het goed zijn het gesprek met leerling en ouders aan te gaan, omdat de leerling wel een substantieel aantal lessen mist. Zeker bij een chronische aandoening verdient het aanbeveling om het ziekteverzuim goed te registreren en te controleren. Ongemerkt gaat het hier vaak snel over veel afwezigheid.

Hoe melden?

Zorgwekkend ziekteverzuim wordt niet alleen via het DUO Verzuimloket aan de gemeenten/leerplicht gemeld. Tevens vindt aanmelding van een leerling plaats (via het ZAT) bij de schoolarts van de GGD. Voor het MBO zal nader onderzocht moeten worden hoe dit in te vullen. De MBO instellingen hebben namelijk geen schoolarts. Leerplicht/RMC stemt de procedure af met de GGD.

Wie meldt?

Binnen elke deelnemende school dient te worden aangegeven, wie verantwoordelijk is voor de meldingen (evt. via Leerplicht) bij de GGD (bijv. de zorgcoördinator of de leerlingbegeleider).

Bovendien dient duidelijk omschreven te zijn hoe binnen de school de procedure verloopt:

- Vanaf de verzuimregistratie,
- Via de bepaling of er sprake is van overschrijding van de norm,
- Tot en met de beoordeling of er onvoldoende verklaring voor het verzuim is.

²⁵ Zie protocol schoolgaande zwangeren en tienermoeders op www.voortijdigschoolverlaten.nl

13. Borging & Implementatie

Om de afspraken in het 'Regionaal Verzuimprotocol Achterhoek' te borgen, is in de conceptfase (december 2012 tot 1 februari 2013) ruimte gegeven aan de scholen en de afdelingen leerplicht van de betrokken gemeenten en RMC in de RMC regio Achterhoek voor bespreking en aanscherping.

Hierbij is vooral aandacht geschonken aan bespreking binnen:

- Individuele scholen voor en samenwerkingsverbanden (op bestuurlijk, directie en uitvoerend niveau)
- Samenwerkingsverband Profijt (directie beraad)
- Individuele gemeenten en RMC regio (met portefeuillehouders, beleidsmedewerkers VSV, leerplichtambtenaren en trajectbegeleiders)
- Lokaal tussen scholen en gemeenten via LEA overleg

Bij de implementatie is het vooral van belang om de uitvoerders binnen het onderwijs goed te informeren en te instrueren. Hiervoor is een belangrijke taak weggelegd voor de scholen zelf, waarbij de gemeentelijke leerplichtambtenaren, de regionale kwalificatieplichtambtenaren en de RMC trajectbegeleiders ondersteuning kunnen bieden.

Na verwerking van het commentaar in de eindversie (medio februari 2013) is het verzuimprotocol verspreid richting onderwijsinstellingen en gemeentebesturen ter accordering en onderschrijving. Tijdens de Dag van de Leerplicht in 2013 op 21 maart is het Regionaal Verzuimprotocol Achterhoek gepresenteerd.

Een (twee)jaarlijkse herijking lijkt op z'n plaats. RMC zal hierin in 2014 (uiterlijk in 2015) het voortouw nemen vanuit haar wettelijke taak om zorg te dragen voor een adequaat afsprakenkader om voortijdig schoolverlaten te voorkomen en te bestrijden.

Om communicatie tijdens het vaststellingstraject, de implementatie en de borging van het 'Regionaal Verzuimprotocol Achterhoek' te vereenvoudigen is het belangrijk om per school helder te hebben wie verantwoordelijk is voor de verzuimregistratie, de verzuimmeldingen en voortijdige schoolverlaters. Daarnaast is het wenselijk om jaarlijks de resultaten en cijfers rondom verzuim en voortijdig schoolverlaten (zo mogelijk op schoolniveau) met elkaar te bespreken. In de contacten tussen de leerplichtafdelingen van de gemeenten en de scholen zal hier in de komende jaren actief aandacht aan worden besteed.

Een plan van aanpak voor de communicatie, implementatie en borging na de vaststelling van het 'Regionaal Verzuimprotocol Achterhoek' zal door RMC Achterhoek in samenspraak met betrokken gemeenten en scholen (o.a. via het samenwerkingsverband Profijt) worden opgesteld.